

цим знанням у свідомості виникає та укорінюється розуміння того, як заробляти гроші, які варіанти заробітку є найперспективнішими і які підйдуть конкретній людині.

У людини з'являються не тільки знання і вміння, але і психологічна стійкість. Громадяни, які вміють раціонально користуватися знаннями та навичками у сфері фінансових відносин впевнені у власних силах, оскільки вони на крок попереду інших у питанні оперування фінансами. Формується мислення, яке сприяє досягненню успіху – «мислення багатих» або «мислення мільйонерів» [3].

Варто зазначити, що фінансова грамотність забезпечує певний рівень престижу. Враження про таку людинку формується, як про впевнену у власних силах, яка знає та розуміє, як управляти капіталом. Наявність фінансової грамотності в більшості випадків супроводжується якісним рівнем знаннями і в інших сферах життя. Люди з подібним мисленням характеризуються постійним прагненням до досягнення та вивчення нової інформації, саморозвитку, відстеженні ситуації на ринку.

Підводячи підсумок, можна сказати, що фінансова грамотність – одна з ключових компетентностей людини на шляху досягнення успіху. За умови оволодіння людиною знаннями та навичками у даній сфері, вмінням застосовувати їх у житті в потрібний момент – вона поступово перейде на якісно новий рівень існування. Всередині з'явиться глибинна мотивація підвищувати свій дохід та рівень благополуччя, постійно розвиваючись та вдосконалюючи себе.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кізима Т. Фінансова грамотність населення: зарубіжний досвід і вітчизняні реалії. // Вісник ТНЕУ. 2012
2. Москаленко В. Сучасні напрямки досліджень в економічній психології // Соціальна психологія. 2004. № 3. С. 18.
3. Приходько Б. Стратегічні напрями підвищення рівня фінансової грамотності населення України. // Вісник Національного банку України. Київ, 2014. №2 (216).
4. Скринник З.Е. Культура фінансової поведінки: свобода, вибір, відповідальність. // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. 2008. № 3. С. 170.
5. Смोजенко Т. С. Фінансова грамотність: навч. посіб. 2-ге вид., виправл. та допов./ за заг. наук. ред. Т. С. Смोजенко. Київ, 2013. 341 с.
6. Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?: навч. посіб. К., 2019. 272 с.
7. Все про гроші. URL: <http://vseprogroshi.com.ua/ocinit-finansovu-gramotnist-ukrayinciv.htm>
8. Самоосвіта. Статті по фінансовій грамотності URL: <http://samoosvita.in.ua/category/finansova-gramotnist/>

Логінов Володимир

Науковий керівник – викл. Новицька С.

ГЕОФІЗИЧНІ ПОКАЗНИКИ ЛАНДШАФТІВ РІВНЕНЩИНИ

На території Рівненщини поширені ландшафти 3-х зон: мішаних лісів, широколистяних лісів, лісостепів. Тут завдяки післявоєнному періоду відновлення лісів, за рахунок лісонасаджень звичайної сосни, ландшафти широколистяно-лісові і болотні змінюються і виникають екотони хвойно-широколистяних і широколистяно-хвойних лісів. В зв'язку з взаємодією природних геосистем суміжних природних зон, в ландшафтній структурі Полісся та його територіальній ієрархії стрімко зростає роль місцевих топологічних і едафічних факторів. На контактах зональних позицій тут максимально проявляється «правило випередження» В.В. Альохіна. Причиною тому є мікрокліматичні відміни піщаних кучугурів, заплавлених і терасових рівнин, заболочених понижень і схилів протилежної інсоляційної і вітрової експозиції. Не менше значення у ландшафтній диференціації геоекосистем Полісся має літолого-едафічний фактор місцеположень з «царством» геоботанічних полікліматів. Ландшафти лісової зони Полісся зумовлені також еволюцією та коливаннями кліматичних показників в голоцені (10000років) і в плейстоцені під час льодовикових і міжльодовикових епох. Природні релікти утворюють локальні геосистеми.

За біогеографічним районуванням України на заході Полісся розміщені перехідні смуги між Центрально-Європейською і Прибалтійсько-Білоруською провінціями широколистянолісової підзони. Геофізичні та біофізичні показники для зон і підзон зведені у таблицю 1 [1, 2, 3].

Таблиця 1.

Геофізичні та біогеофізичні показники основних типів і підтипів рівнинних ландшафтів.[2, 3]

Показники	Мішані ліси	Широколистяні ліси	Лісостеп
R/LX	1,02	1,16	1,22
PAR	1844	2010	2100
R	1800	1930	1845
X	700	660	600
LE/R	0,71	0,69	0,67
P/R	0,28	0,30	0,32
Z/X	0,27	0,19	0,18
R/Q	0,48	0,49	0,45
B	14	20	18
Q	18,86	18,02	17,60
F	0,63	0,86	0,76
F/PAR	1,49	1,83	1,54
F/R	1,46	1,87	1,73

Умовні позначення: R – радіаційний баланс у МДж/м² за рік; X – опади у мм за рік; L - скрита теплота пароутворення; R/LX – радіаційний індекс сухості; Q - сумарна сонячна радіація у МДж/м² за рік; PAR– фотосинтетична активна радіація у МДж/м² за рік; Z - шар стоку у мм за рік; q – енергетичний еквівалент фотосинтезу у МДж/г; F – енергетична фіто продукція у МДж/м² за рік; F/PAR – ККД фотосинтезу у % від PAR ;F/R – ККД фотосинтезу від R; LE – витрати тепла на випаровування; P/R – витрати енергії на турбулентний теплообмін.

На Поліссі зростають широтні і меридіональні градієнти термічного режиму і атмосферних опадів порівняно з основними зонами Східної Європи. Зміни відбуваються на невеликих відстанях між природними районами, при загальній протяжності Рівненського Полісся 140-150 км з півночі на південь і 80-140 км з заходу на схід (Табл.2.) [1, 3, 4].

Таблиця 2.

Агрокліматичні показники фізико-географічних районів Рівненського Полісся (назви районів за фізико-географічним районуванням України [1,4]).

Фізико-географічні райони	Середні температури в°С		Суми температур активного вегетаційного періоду в°С	Тривалість періоду активної вегетації в днях	Суми опадів в мм	
	січня	липня			За період активної вегетації	За рік
Верхньоприп'ятський	-5,0	18,0	2330	153	330-350	570-600
Нижньогоринський	-5,5	18,0	2300-2350	153-155	350-370	600-620
Маневицький	-4,5	18,5	2350-2400	165	360	590-600
Цуманський	-4,8	18,0	2400-2450	155-160	330-360	590-600
Костопільський	-5,0	18,2	2310-2470	155-160	360-370	580-620
Рокитнівський	-5,5	17,0	2350	150	370	580
Городницький	-5,0	18,0	2450	160	360	600

Оскільки господарська діяльність вносить зміни у природні константи, то використання геофізичних показників для створення оцінки впливу на довкілля буде найбільш конструктивним на рівні локальних природних комплексів рангу місцевостей і видів ландшафтів. Антропогенний вплив на ПТК регіонального рівня на Поліссі обумовлений створенням великих осушувальних систем, водосховищ і ставків та зон їх впливу, міських територій і промислових зон, земель с/г використання, вирубкою лісів. Типи діяльності вносять зміни у водно-тепловий режим земної поверхні.

За опублікованими джерелами і атласами визначені показники для оцінки різних типів діяльної поверхні (альbedo), відношення поглинутої радіації конкретної поверхні до поглинутої радіації відкритої водної поверхні, відношення витрат енергії на випаровування і турбулентного теплообміну з атмосферою конкретної поверхні до водної поверхні. У таблиці 3 наведені показники для різних типів геокомплексів [2, 3].

Таблиця 3.

Геофізичні показники типів діяльної поверхні.[2, 3].

Типи діяльної поверхні	А, % березень	А, % літо	Вк/Вkw, Травень- серпень	LE/LEw	P/Pw
Водосховище	50	18	1,0	1,0	1,0
Заплавний луг	50	21	0,78	0,72	1,31
Суходільний луг	45	25	0,75	0,60	1,45
Рілля (зернові)	45	26	0,73	0,51	1,55
Сосновий ліс	35	15	0,85	0,85	1,15
Широколистяні ліси	40	16	0,84	0,81	1,20
Відкриті кар'єри, піщані відвали	38	34	0,67	0,33	1,70
Промзона ТЕС, автостоянки, будівлі, дороги	30	17	0,82	0,30	1,75

Умовні позначення: А – альbedo поверхні в %; Вк – поглинута радіація конкретної поверхні; Вkw – поглинута радіація відкритої водної поверхні в МДж/м² за рік; Le/LEw - відношення витрат енергії на випаровування з конкретної поверхні до водної; P/Pw- відношення витрат енергії на турбулентний теплообмін з атмосферою між конкретною поверхнею і водною. Для водної поверхні три останні показники дорівнюють одиниці, тому що тут конкретна поверхня є водною.

Збереження та охорона природного екологічного каркасу, його вивчення та дослідження процесів і закономірностей міграції речовини і енергії на локальному рівні можливо тільки в стаціонарних умовах заповідників і заказників. З'ясування причинно-наслідкових зв'язків у природних процесах, шляхів міграції мікроелементів і розподілу та перерозподілу радіонуклідів, вивчення інтенсивності антропогенного впливу на формування і функціонування геосистем локального рівня на Поліссі необхідне для створення банку даних фактичного матеріалу.

Висновки. Геофізичні показники дозволяють оцінити зміни факторів функціонування природних ландшафтів, тому доцільно давати оцінку природно-технічних та природно-антропогенних комплексів рангу місцевостей, видів ландшафтів і фізико-географічних провінцій. Для підвищення якості і деталізації оцінки антропогенного впливу краще визначити геофізичні характеристики родів і видів ландшафтів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атлас естественных условий и природных ресурсов Украинской ССР. – М.: ГУГК, 1978.- с. 78-104, 162.
2. Дьяконов К.Н. Геофизические показатели функционирования ландшафтов для оценки антропогенных воздействий / К.Н. Дьяконов / Вестник Москов. Ун-та. Серия: География, №2.- М., 2003. – с.15-19.
3. Логінова Г.М.Деякі геофізичні показники ландшафтів Рівненщини для екологічної експертизи (ОВОС) / Г.М. Логінова / Екологічна географія: історія, теорія, методи, практика. Матеріали II міжнародної конференції. – Тернопіль: ТДПУ, 2007. – с.45-47.